

Handlingsplan mot **ANDTS** - Alkohol, Narkotika, Doping, Tobak och Spel

Handlingsplan i kortformat

Övergripande mål: Ungas konsumtion av alkohol och narkotika ska minska kraftigt.

Förebyggande åtgärder

- Ett systematiskt drogförebyggande arbete ska bedrivas
- All personal och alla elever ska vara väl förtrogna med handlingsplanen mot droger.
- Skolan ansvarar för att informera samtliga elever och föräldrar/vårdnadshavare om handlingsplanen mot droger.

Vid oro och misstanke

- Lärare/mentor ska kontakta elevhälsan och /eller rektor
- Elevskåp genomsöks vid misstanke om brott
- Samtal hålls med eleven
- Drogtest föreslås
- Vårdnadshavare kontaktas
- Anmälan till socialtjänsten
- Polis kontaktas vid misstanke om brott
- Åtgärdsplan upprättas med stödinsatser och kontroll med fortsatta drogtester

Vid konstaterande av

droganvändning/droghantering

- Omedelbar kontakt tas med vårdnadshavare
- Omedelbar kontakt tas med försörjningsansvarig om myndig elev ger samtycke.
- Anmälan till socialtjänsten
- Polis kontaktas vid misstanke om brott.
- Utredning sker enligt skollagen. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare
- Avstängning helt eller delvis kan bli aktuellt.

Åtgärder när elev är drogpåverkad

- En akut drogpåverkad elev ska efter kontakt med förälder/vårdnadshavare eller motsvarande avvisas från skolan och omhändertas på ett betryggande sätt
- Polis tillkallas vid behov
- Därefter ska skolan vidta åtgärder enligt ”Vid konstaterande av droganvändning/droghantering eller annan anledning till oro”

Om handlingsplanen

Handlingsplanen gäller samtliga kommunala grundskolor, grundsärskola, gymnasieskola och fritidsgårdar i Danderyds kommun.

Denna handlingsplan beskriver regler, syfte och mål samt föreslår förebyggande insatser som genomförs och gäller för kommunala grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan samt kommunalt driven fritidsverksamhet i Danderyds kommun från och med 2020.

Definitioner

Med droger avses Alkohol, Narkotika, Doping, Tobak, Spel.

Med alkohol avses alkoholhaltig dryck/vätska. Med narkotika avses narkotikaklassade preparat, receptbelagd medicin utan giltigt recept, sniffning, substans klassad som hälsofarlig vara eller andra jämförbara substanser. Med doping avses prestationshöjande medel/dopingpreparat eller andra jämförbara substanser. Med tobak avses här; Cigaretter, E-cigaretter, vattenpipa, cigariller, snus, råttobak och andra preparat innehållandes tobak eller nikotin. Med spel avses spel om pengar.

Samverkan

I Danderyd kommuns arbete samverkar bildningsförvaltningen, socialkontoret och polisen i dessa frågor.

Danderyd kommuns övergripande mål i det förebyggande arbetet

Övergripande mål: Danderyd kommun ska erbjuda en ANDTS-fri (alkohol-, narkotika-, doping-, tobak- och spel) skoltid för alla, såväl elever som personal och besökare på/till Danderyds kommunala skolor.

Skolan ska vara en arbetsplats där man har fokus på och en handlingsplan för att främja hälsa och förebygga ohälsa. Målområde från Danderyds kommuns *"Strategi för förebyggande och hälsofrämjande arbete för barn och unga"* se vidare ärendet PU 2019/107

Målområde B: Ungas användning av alkohol och droger ska kraftfullt minska.

Danderyds barn- och ungas livsstil och hälsa är viktiga frågor för kommunen. Statistik visar att unga i Danderyd ligger högt i användningen av alkohol och droger. Därför ska kommunen arbeta mer förvaltningsöverskridande med förebyggande insatser för att minska användandet genom att:

- Ta fram och implementera långsiktig handlingsplan mot ANDTS
- Ungas konsumtion av alkohol och narkotika ska minska kraftigt
- Andelen unga som är tobaksfria ökar
- Förebygga spelproblem bland unga

Hörnstenarna i Danderyd kommuns drogpolitiska policy utmärks av att:

- Begränsa tillgängligheten
- Skjuta upp alkohol- och tobaksdebuten
- Arbeta för en narkotika- och dopningsfri kommun

Det förebyggande arbetet rörande ANDTS i Danderyds kommunala skolor

Att tidigt upptäcka och vidta rätt åtgärder är avgörande för att kunna hindra en negativ utveckling hos en ung människa som använder droger, alkohol och/eller tobak. Det förutsätter kunskap och handlingskraft hos vuxna i den unges närhet. Handlingsplanen syftar till att vägleda skolpersonal och fritidspersonal i hur de ska agera vid oro, misstanke eller vid kännedom om att en elev använder droger, alkohol och/eller tobak. Samma sak gäller missbruk av spel om pengar, där tidig upptäckt är en avgörande faktor. Det är av största vikt att all personal och alla elever är väl förtrogna med skolans handlingsplan och att all personal agerar vid misstanke om missbruk.

Bakgrund

Under de senaste åren har attityder till narkotikaanvändning bland unga förändrats i Sverige. Det är framför allt attityder till cannabis som förändrats. Den upplevda skaderisken med att testa cannabis har successivt minskat bland elever i åk 9 och åk 2 på gymnasiet.¹ Resultat från en undersökning som genomfördes bland eleverna i Danderyd 2018² visar att 18% av eleverna i åk 9 och 26% av eleverna i åk 2 på gymnasiet uppgav att de provat narkotika.

Dock är alkohol fortfarande den vanligaste drogen bland ungdomar. I undersökningen svarade 49% av eleverna i åk 9 och 74% av eleverna i åk 2 på gymnasiet att de druckit sig berusade.

När det gäller tobak uppgav fler flickor i Danderyd än pojkar att de röker, medan snus nästan enbart brukas av pojkar.

Tillsammans visar Danderyds siffror att ungdomar på Danderyd brukar narkotika, alkohol och tobak över genomsnittet i länet.

Alkohol, narkotika, dopning och tobak kan orsaka stora skador i en ung människas liv. Unga människor är biologiskt mer sårbara för drogernas effekter än vuxna och ungdomar har sämre förutsättningar att hantera samt förutse konsekvenser av sitt handlande. Det finns en stark koppling mellan tobaksrökning, alkoholkonsumtion och cannabisbruk bland unga. Alkohol påverkar riskbenägenheten och få provar cannabis utan att först ha provat tobak.

¹ CAN skolelevers drogvanor 2018

² Stockholmsenkäten 2018

Missbruk av spel om pengar är mer utbrett hos personer som lider av psykisk ohälsa eller bland de som riskkonsumerar alkohol eller använder narkotika.³ Av eleverna i åk 9 upplevde runt 23% problem med sitt spelande om pengar och på gymnasiet var siffran 13%.⁴

Rutiner för det förebyggande arbetet

Organisationsnivå

SKOLORNA I DANDERYD SKA VARA DROGFRIA!

- Skolans inställning är att elever inte ska befatta sig med någon typ av drog.
- Under skoltid är det förbjudet att medta eller dricka alkohol.
- Under skoltid är det förbjudet att använda tobak.
- Allt bruk samt innehav av narkotikaklassade preparat är förbjudet.
- All personal har en skyldighet att agera enligt skolans handlingsplan vid misstanke om droganvändning.
- All personal i skolan eftersträvar tidig upptäckt av barn och unga som riskerar att fara illa, med adekvata insatser som följd.

FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER

Handlingsplan

UTBILDNING

All personal och alla elever ska vara väl förtrogna med handlingsplanen mot droger.

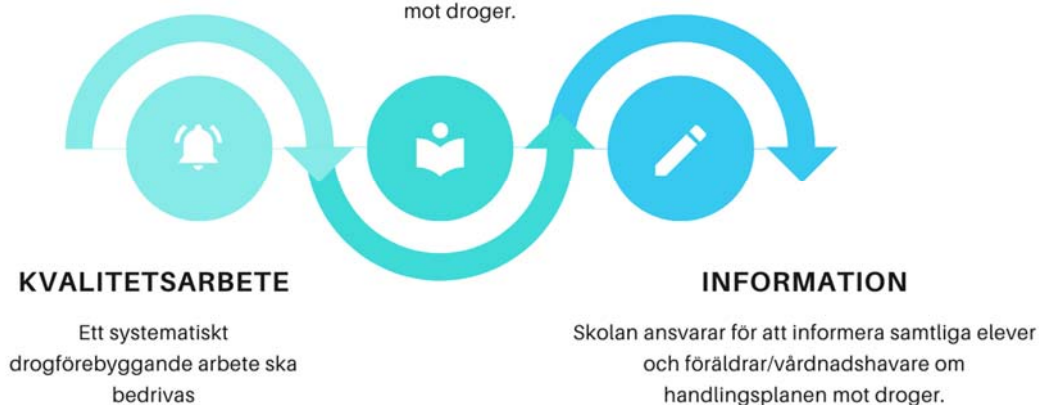

Bild: Alla skolor ska arbeta med förebyggande åtgärder utifrån kvalitetsarbete, utbildning och information.

³ CAN

⁴ Stockholmsenkäten 2018

Alla skolor ska:

- ha en lokalt utformad handlingsplan som ska utvärderas årligen
- förankra handlingsplanen i skolans ledningsgrupp
- Riskerna med tobak, alkohol och andra droger ska integreras i olika ämnen i undervisningen skolan ska arbeta aktivt med ANDTS.
- ha tydlig information om ANDTS på hemsidan eller annan kommunikationskanal
- ha kontinuerlig kompetensutveckling för lärare och skolpersonal om drogfrågor samt risk och skyddsfaktorer
- informera om handlingsplanen mot ANDTS i skolans föräldraråd/skolråd en gång per läsår

Lågstadie- och mellanstadieskolor ska:

- Jobba förebyggande både tematiskt och ämnesövergripande med en tydlig plan gällande ANDTS - i vilken årskurs behandlar man vad
- Trygghetsteamet, kurator och skolsköterska deltar i arbetet
- På föräldramöte, bjuda in fritidsgårdspersonal till årskurs 6, t ex hjälpa vuxna att vara vuxna, ge rekommendationer gällande spel- och skärmtid mm.

Högstadieskolor och gymnasiet ska:

- skapa en tydlighet rörande handlingsplanen på skolan där såväl rektor som berörd personal ska känna till sitt uppdrag så att handlingsplanen kan efterlevas enligt beslut
- på föräldramöte under högstadietiden bjuda in fritidsgårdspersonal
- jobba förebyggande både tematiskt och ämnesövergripande, för att kontinuerligt tydliggöra vilka vinster som finns med ett drogfritt liv (exempel kan ses i länksamlingen sist i detta dokument)
- ha regelbunden samverkan i förebyggande syfte tillsammans mellan skolans elevhälsoteam och närpolisen, kommunens fältarbetare, socialtjänsten samt MiniMaria.
- behandlat handlingsplanen mot ANDTS i elevråd eller annat elevdemokratiskt forum

Gruppenivå

- vid minst ett tillfälle under högstadietiden samt någon gång under gymnasietiden ska skolan under ett föräldramöte informera om skolans handlingsplan mot ANDTS
- Elever ska informeras om handlingsplanen mot ANDTS under mentorstid i början av varje läsår

Individnivå

- varje skola upprättar rutiner för en kontinuerlig uppföljning av en elevs närvaro med utgångspunkt i [Danderyds kommuns "Handlingsplan för att främja och öka skolnärvaro"](#)

- informeras om skolans handlingsplan och vilka förväntningar som ställs på varje elev och vårdnadshavare (på högstadiet och gymnasiet)
- goda relationer och samarbete ska skapas mellan mentorer och elev/vårdnadshavare
- Vid oro för droganvändning hos en elev arbetar skolan enligt riktlinjerna i denna ANDTS-handlingsplan
- Skolsköterskorna erbjuder elever i åk 1 på gymnasiet hälsosamtal

Skolans fysiska miljö

Följande är saker som skolan kan göra för att motverka rökning, vad varje skola gör tas upp i den lokala handlingsplanen.

- Det ska vara tydligt att skolan är en tobaksfri zon, observera att från och med den 1 juli 2019 gäller rökförbudet även entrén till skolan.
- Se till att det inte finns askkoppar på skolans område.
- Städa skolgården regelbundet så det inte ligger fimpar och cigarettpaket där, annars kan det uppfattas som att skolan inte bryr sig om rökförbudet.
- Avvisa elever och andra som röker på skolgården
- Se till att det finns skyltar med information om att rökning är förbjuden på skolgården.
- Informera elever och föräldrar, gärna vid varje termins början, om rökförbudet och på vilket sätt skolan arbetar för att det ska efterlevas.
- Undervisa om tobakens skadeverkningar så att eleverna får en kontinuerlig kunskap om de hälsoproblem med mera som det medför att använda tobak.
- Ge alternativ till rökning genom en positiv miljö både inomhus och utomhus.
- Sätta upp en karta för att tydliggöra vart gränsen för skolområdet går
- Låta arbetet mot en tobaksfri zon vara en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet

Elever får självklart inte röka och en rökfri arbetstid gäller för samtliga medarbetare - från dokumentet "Riktlinjer för rökfri arbetstid"

Rökfri arbetstid innebär att rökning inte får ske under arbetstid, vilket inkluderar pauser men inte lunchrast. Rökning får inte ske inom eller i anslutning till kommunens samtliga arbetsplatser.

Rökfri arbetstid omfattar alla produkter som går att röka, exempelvis cigaretter och e-cigarett, eftersom det kan påverka andras hälsa och/eller arbetsmiljö. Kommunens rökfria miljö gäller oavsett om produkten innehåller tobak eller ej. Snus omfattas däremot inte av reglerna eftersom snus inte påverkar någon annans hälsa och tobakslagen stödjer enbart rätten till en rökfri arbetsmiljö.

Åtgärder vid misstanke om eller konstaterande av droganvändning

Grundläggande förhållningssätt är att det skall vara svårt att använda droger och lätt att få hjälp att sluta.

Riskfaktorer - signaler som kan vara tecken

Bristande intresse generellt, minskad motivation till skolarbete, avsaknad av fritidsaktiviteter, försämrade skolresultat, ökad/hög frånvaro, aggressivitet, rökning och avsaknad av social kontroll. Riskfaktorerna behöver inte vara tecken på att eleven använder droger. Med en kontinuerlig uppföljning av exempelvis elevens studieresultat, närvaro och välmående ökar chansen för att sätta in stödjande insatser oavsett bakomliggande orsak

Upptäcka

Personal på skolan ska uppmärksamma signaler och agera snabbt vid oro för droganvändande.

Signaler att vara observant på:

- Beteendeförändringar såsom sämre prestation, förändrad dygnsrytm, mindre aptit
- Synliga attribut
- Rykten
- Skolfrånvaro
- Elevens egna berättelser
- Magkänsla hos personal
- Humörsvängningar - exempelvis aggressivitet,
- Försämrat minne och koncentrationssvårigheter
- Byte av umgänge

Åtgärder vid oro och misstanke

Vid misstänkt droganvändning under skoltid eller i fritidsverksamhet åligger det alla i verksamheten att rapportera detta till mentor, ansvarig rektor eller representant för elevhälsoteamet (varje skola skriver in i sin lokala handlingsplan vilka representanter som ingår i elevhälsoteamet).

VID ORO OCH MISSTANKE

Handlingsplan Danderyds kommunala skolor

Vid misstanke om eller konstaterande av droganvändning/ droghantering

VID KONSTATERANDE AV DROGANVÄNDNING/DROGHANTERING

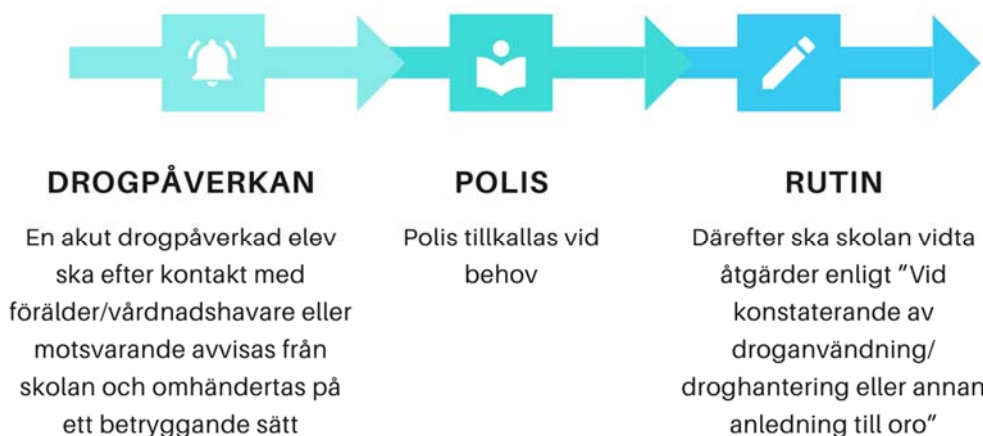
Från Handlingsplan Danderyds kommunala skolor

Åtgärder när elev är drogpåverkad

ÅTGÄRDER NÄR ELEV ÄR DROGPÅVERKAD

Handlingsplan Danderyds kommunala skolor

Vid misstanke om eller konstaterande av tobaksbruk under verksamhetstid:

VID MISSTANKE OM ELLER KONSTATERANDE AV TOBAKSBRUK UNDER VERKSAMHETSTID:

Från Danderyds kommuns handlingsplan mot ANDTS

Vid oro runt spel om pengar

VID ORO RUNT SPEL OM PENGAR

Så här agerar medarbetare i Danderyds kommun om det finns oro kring spelande om pengar

ORO	SAMTAL	ANMÄLAN
<p>Den som hyser oro runt att ett barn under 18 år spelar spel om pengar ska meddela rektor eller elevhälsan som informerar vårdnadshavarna om oron. Om eleven är över 18 tas samtal med hen</p>	<p>Rektor eller den som utses ska informera vårdnadshavare och barnet om vilket stöd och hjälp som finns att få. När en skola agerar: Vårdnadshavare och/eller barnet erbjuds samtal hos elevhälsan.</p>	<p>Rektor eller den som rektor utser beslutar efter samtal med vårdnadshavare om oron ska anmälas till socialtjänsten.</p>

Uppföljning

Handlingsplanen mot ANDTS gäller för kommunala grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan samt kommunalt driven fritidsverksamhet i Danderyds kommun och utvärderas genom Stockholmsenkäten som genomförs vartannat år. Mätpunkter utifrån relevanta frågeställningar rörande de mål som satts upp för målområde B i *”Strategi för förebyggande och hälsofrämjande arbete för barn och unga”* se vidare ärendet PU 2019/107

Kontakter

Socialtjänsten mottar orosanmälningar via arbetsgruppen ”Mottagningen för anmälningar” som kan nås via kontaktcenter 08-568 910 00 må-fre 9-9.45 eller via web

<https://www.danderyd.se/omsorg-och-socialt-stod/familj-barn-och-ungdom/misstanke-om-barn-som-far-illa/> vid akuta behov direktnummer till socialtjänsten och resursteamet 0738070175

MiniMaria Framtid Stockholm (rådgivning, tidsbokning under kontorstid)
08-508 437 10

Maria ungdoms akutmottagning (akuta situationer, dygnet runt)
08-123 474 10

Polisen

112 vid akut situation

114 14 rådfrågning, polisanmälan ej akut, tipsinlämning. Alternativt via www.polisen.se

Ungdomsmottagningen Danderyd (rådgivning) ungdomsmottagningen@danderyd.se

08-568 919 05 (telefontid må, ti, tors 15-16, ons 16-17)

Fältare (fritidsfält)

Fredrik Bergström 070834 15 44

Vid utarbetandet av denna handlingsplan har bland annat följande styrdokument beaktats.

- **Skollag 2010:800** (kap 5) bland annat elevhälsa, trygghet och studiero och arbetsmiljö. Enligt skollagen ska elevhälsan bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Rektor har rätt att vidta disciplinära åtgärder om en elev inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero.
- **Läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan** (SKOLFS 2010:37 och SKOLFS 2011:144) - Riskerna med tobak, alkohol och andra droger ska integreras i olika ämnen i undervisningen.
- **Arbetsmiljölagen**(1977:1160) – skolan är skyldig att vidta åtgärder som är nödvändiga för att förebygga att elever utsätts för ohälsa eller olycksfall. Alkohol får inte heller förvaras i skolan.
- **Socialtjänstlagen** (2001:453) – alla som arbetar inom skolan har en anmälningsskyldighet vid misstanke om att en elev far illa enligt 14 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen.
- **Tobakslagen** (1993:581) - rökning är förbjuden i lokaler som används för skolverksamhet eller annan verksamhet för barn eller ungdom. Skolgården eller annan utomhusplats i skolans miljö ska också vara rökfri, rökrutor är inte tillåtna. Rökförbudet gäller också när kommunen lånar ut lokalerna till annan verksamhet på kvällstid. Det är förbjudet att sälja tobak till ungdomar under 18 år enligt tobakslagen (1993:581) § 12.
- **Alkohollagen** (2010:1622) - omyndiga ska skyddas från alkohol och överlåtelse av alkohol är inte tillåten.
- **Narkotikastrafflagen** (1968:64) – alla droger för annat än medicinskt och vetenskapligt bruk är förbjuden.

- **Dopinglagen** (1991:1969) - all icke medicinsk befattning med dopingklassade preparat är kriminaliserat och detta gäller även egen konsumtion
- **FN:s konvention för barns rättigheter** (Konventionen för barns rättigheter). Artikel 3 anger att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet.
- **Nationella ANDT-strategin** Statens folkhälsoinstitut har tagit fram en nationell strategi som stöd för kommuner att efterleva tobakslagens bestämmelser.
- **Folkhälsa, de nationella folkhälsomålen**, i målområde 3 Barn och ungas uppväxtvillkor och i målområde 11 ANDTS.

[Bilaga 1 - Årshjul och länkar](#)

Bilaga 1 - Årshjul och länkar

För att underlätta det förebyggande arbetet som ska ske i enlighet med läroplanen har varje skola ett årshjul med aktiviteter finns nedan förslag på aktiviteter samt ihopsamlat lite undervisningsstöd och en faktabank som kan ses som ett stöd för medarbetare inom skola och fritidsverksamhet.

MÅNAD	AKTIVITET	ANSVAR	AKTUELLT DENNA MÅNAD
Augusti	Info ges årligen till personal om rutin för tidig upptäckt, årshjul och stödbank gällande ANDTS. Dels för nya kollegor och uppfräschning av kunskaper	Rektor	Skolstart
	Information från elevhälsoteamet ges till elever kring var stöd och hjälp finns att få samt information om rutin för tidig upptäckt gällande ANDTS. Infoblad och liknande sätts upp i klassrum och i elevhälsans lokaler	Mentor och elevhälsoteam	
September	Info till vårdnadshavare på föräldramöte om skolans ANDTS-arbete samt rutiner för tidig upptäckt	Mentor och elevhälsoteam	
	Erbjudande finns om temaföreläsning med växlande teman	Rektor	
	Elever i år 9 gör studiebesök på ungdomsmottagningen - aktivitet som fortgår under hela året	Ungdomsmottagningen	
Oktober	Elever gör hälsoenkät som ligger till grund för de individuella hälsosamtalen	Skolsköterska	Halloween och Höstlov
	Vartannat år kommer resultaten från Stockholmsenkäten . Resultatet kan användas som diskussionsmaterial. Ta gärna stöd av fältassistent	Rektor	Uppmärksamhetsvecka doping (v41) och världshälsodagen psykisk hälsa (10 oktober)
	Enkätundersökning Ung livsstil var 4:e år	Fritid enhetschef	
November	Hälsobesök gymnasiet, hälsosamtal i helklass	Skolsköterska	v.45 Nationell uppmärksamhetsvecka alkohol v. 47 nationella tobaksfria veckan
December	Hälsobesök förskoleklass	Skolsköterska	Jul och nyår

Januari	Hälsoenkät åk 4 som grund för individuella hälsosamtalen	Skolsköterska	
Februari	Forts hälsosamtal	Skolsköterska	100 dagar till studenten
Mars	Stockholmsenkäten vartannat år år 9 och år 2 gymnasiet.	Rektor	
April			30 april Mösspåtagning/Valborg
Maj			14 maj trafiknykterhetens dag, 31 maj World No Tobacco Day
Juni	Information till avgångselever kring egenvård och samhällsstöd	Elevhälsa	Skolavslutning
	Planering av ANDTS-arbete inför kommande läsår	Rektor	Student
Exempel på möjliga aktiviteter med fritidsgårdarna	Relationskompetens för mellanstadieskolorna. Demokrati projekt med i Eu! En ny runda med Danderyd lyssnar.	Fritidsgårdarna	

Fakta och stödbank gällande ANDTS om tobak, alkohol och andra droger:

Faktabank för alla ANDTS:

Kunskapsguiden om ANDTS

Här hittar du stöd och vägledning bland annat inom områdena evidensbaserad praktik, psykisk ohälsa, missbruk och beroende, barn och unga, funktionshinder.

<https://www.kunskapsguiden.se/missbruk/teman/Sidor/default.aspx>

Droger:

Prevention av dopning i Sverige (PRODIS)

Informationsmaterial, rapporter, filmer på temat dopning. STAD (Stockholm förebygger alkohol och droger) ligger bakom.

<http://prodis.se/>

<http://www.stad.org/sv/verksamheter-doping/prodis>

ANDT:

Faktabank om alkohol och droger med fokus på unga

I faktabanken finns en meny med sökord i bokstavsordning. En del sökord har underliggande/fördjupande sökord som visas när man gått in på huvudsökordet/-orden. Här återfinns kort och koncisa fakta om olika droger, skador osv. STAD (Stockholm förebygger alkohol och droger) ligger bakom.

<http://www.stad.org/sv/verksamheter/ungdomsmottagningar/faktabanken>

Anhörigskolan

Samma som ovan fast för anhöriga. STAD (Stockholm förebygger alkohol och droger) ligger bakom. <http://stad.org/sv/verksamheter/anh-rigskolan>

Drugsmart - faktasidor om droger och alkohol

Drugsmart hjälper dig att hitta den information du söker om alkohol och andra droger. På faktasidorna finns de vanligaste preparaten listade. Här kan du också läsa om droger och samhället samt hitta svar på vanliga frågor. www.drugsmart.com

Stödlinjen - missbruk av spel om pengar

Information och fakta för dig som är yrkesverksam och vill veta mer om hur missbruk av spel om pengar kan förebyggas. Sidan ger även information till anhöriga och till de som själva behöver hjälp med missbruk/riskbruk, bland annat via en stödtelefonlinje.

<https://www.stodlinjen.se/#!/information-om-spelberoende/allmant>

Dopning, alkohol och tobak - Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundets sida med fakta och stöd i frågor som rör tobak, alkohol och dopning.

<https://www.rf.se/>

IQ - fakta om alkohol

Fakta om alkohol, lagstiftning och tips på preventiva insatser och projekt. Här hittar man även

Tonårsparlören, med tips på hur man pratar med ungdomar om alkohol och andra ämnen.

Finns på flera språk. Systembolaget står bakom. <https://www.iq.se/>

Dokumentet uppdaterat juni 2019. Materialet revideras och uppdateras årligen och vid behov av

Information och tecken på användning av tobak, alkohol och andra droger som främst vänder sig till yrkesverksamma finns på webbplatsen CAN.se

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, är en opolitisk organisation som sprider information om tobak, alkohol och andra droger.

<https://www.can.se/>

Information och tecken på användning av tobak, alkohol och andra droger som främst vänder sig till unga finns på webbplatserna drugsmart.se och umo.se

Drugsmart.com är en ungdomssajt som drivs av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Målgruppen är unga i åldern 13-19 och vuxna som arbetar med unga.

<https://www.drugsmart.com/>

Under fliken "Fakta" och rubriken "så påverkas kroppen" finns information om tobak, alkohol och droger och hur kroppen reagerar på de olika drogerna.

<https://www.drugsmart.com/fakta/>

UMO är en webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år. På UMO.se kan man få kunskap om kroppen, sex, relationer, psykisk hälsa, alkohol och droger, självkänsla och mycket annat.

<https://www.umo.se/tobak-alkohol-droger/>

På hemsidan www.tobaksnolla.org bra material att arbeta med Tobaksfria dagen 31/5 och tobaksfria veckan, vecka 47 bör uppmärksammas med någon aktivitet för årskurserna 7-9 och gymnasieskolan.

Senaste resultaten från Stockholmsenkäten:

<https://www.danderyd.se/contentassets/22eb10f86359477da41a51ae917596e4/stockholmsenkaten-2018---hemkommun-och-lan-danderyd.pdf>

•